

**Движение „23 септември“ и
БОРБАТА ПРОТИВ ВЛИЗАНЕТО
НА БЪЛГАРИЯ В ЕВРОЗОНАТА**

ДВИЖЕНИЕ „23 СЕПТЕМВРИ“

Увод

Под натиска на своите западни господари българската компрадорска върхушка прави упорити опити да заличи един от последните остатъци на суверенитета на България в лицето на националната ни валута – лева. Това е стъпка, която би довела до допълнително въвлечане на страната ни в империалистическите структури и още по-сериозно влошаване на материалното положение на работническата класа. От въвеждането на еврото биха спечелили само едрият финансов капитал, неговите слуги у нас и неговите покровители от развитите капиталистически държави.

Това е сред най-сериозните заплахи за нашия народ, наред с опасността от допълнителното въвлечане на България във военния конфликт в Украйна.

Опитите за вкарването на България в еврозоната закономерно доведоха до съпротива, която намери своята кулминация в инициативата за провеждане на национален референдум с въпрос за запазване на лева като единствено законно платежно средство в страната до 2043 г. Наред с други политически и обществени организации, Движение „23 септември“ взе активно участие в кампанията по събиране на подписи и по разпространяване на идеята за борба против влизането на България в еврозоната. Бяха изработени редица образователни материали по темата, включително с участието на авторитетни специалисти. В тези материали се доказваха несъмнените вреди за българския народ, до които би довело въвеждането на еврото.

Движение „23 септември“ организира две конференции със заглавия: „България в еврозоната – кой печели и кой губи?“ и „България в еврозоната - (не)избежна съдба?“. На тях се събраха много привърженици на инициативата за запазване на българския лев. Присъстваха и гости от държави, в които еврото вече е въведено. Те изнесоха доклади за вредите, които новата обща валута е нанесла на техните народи.

В настоящата брошура са поместени разширени репортажи от тези конференции, както и докладите на част от чуждестранните гости.

Към момента на издаването на брошурата насрочването на референдум за запазването на българския лев все още не е факт, въпреки събраните над 600 000 подписа за това. Причината за това трябва да се търси в тоталното нежелание на печелещите от въвеждане на еврото в България да допуснат публичен дебат по въпроса за ползите и вредите от отпадането на националната ни валута. Представителите на крупния финансов капитал у нас добре разбират, че народът ни не се поддава вече на кухата пропаганда за „благата на Европа“ и се страхуват от мнението му. Запазването на българския лев е общонародна кауза, зад която нашата организация активно застава и се ангажира с отстояването ѝ до окончателната победа.

Съдържание

Борбата на Движение „23 септември“ срещу въвеждането на еврото –
теоретични и практически действия 1

БРЕКЗИТ, Корбин, социалдемокрацията и империалистическата
икономическа криза на свръхпроизводството
(Ранджит Брар) 12

В Еврозоната и ЕС няма място за суверенитет на държавите
(Георгиус Воланис) 19

Защо еврото не е добро към страните от периферията?
(Материал на Къдринка Къдринова)..... 27

Борбата на Движение „23 септември“ срещу въвеждането на еврото – теоретични и практически действия

Още през лятото на 2022 година Движение „23 септември“ реши да отговори на заплахата България да бъде вкарана в еврозоната със своя кампания. Като част от борбата срещу сегашната деспотична система тази кампания целеше да разясни какво представлява еврозоната като структура на ЕС и какви загуби ще претърпи нашият трудов народ при въвеждането на еврото. Първата конференция **„България в еврозоната – кой печели и кой губи?“** с участието на български икономисти и общественици, а също и активисти срещу еврото от Австрия, беше проведена 11 юни 2022 година. Конференцията привлече многобройни слушатели и това показва, че темата се ползва с жив интерес в обществото ни. Ясно изразена беше нагласата, че е нужно противопоставяне на подобна противонародна политика. В края на същата година се създаде Инициативен комитет за провеждане на референдум за еврозоната. В това практическо действие нашата организация се включи с всичките си възможности и така допринесе, заедно с много други организации и отделни личности, за събиране на подписи за бъдещия референдум. Тази инициатива събра необходимите за задължителен общонационален референдум подписи и същият следва да бъде насрочен от Народното събрание за есента на 2023 година. Имайки предвид яростната съпротива на богатата капиталистическа класа срещу това народно движение и факта, че тази класа държи целия държавен апарат, ние оценяваме като изключително важно борбата да бъде обезпечена с теоретично и научно познание, с международни примери на народната борба срещу деспотичната същност на ЕС. Ето защо на 13 май 2023 година организирахме втора конференция, която озаглавихме **„България в еврозоната – (не)избежна съдба?“**. Участници в нея, както първия път, бяха специалисти и революционни дейци от България и от чужбина.

Ключът към успеха – израстване и засилване на организираната революционна борба

В откриващото слово на конференцията наш представител отбеляза три важни аспекта. По-доброто им разбиране е в състояние да усил борбата и да я доведе до успешен завършек. Първият момент е, че „управляващите кръгове в България се уплашиха от това народно движение и от последствията, които то може да има. Те се опитаха да тушират това напрежение с отлагане на влизането в еврозоната за по-късна дата. Ние не можем да си правим илюзията, че тази заплаха /вкарването на страната в еврозоната/ е преминала“. Тук беше посочен и пример от Гърция – въпреки че там народът с референдум се произнесе против външните ограничителни финансови мерки /а те са пряко следствие от вкарването ѝ в еврозоната/, местните управляващи не се съобразиха с народа – те с измама и силово наложиха интересите на Брюксел и международната олигархия. **Това означава, че българската компрадорска върхушка (която икономически дори е по-слаба от гръцката) също ще използва всички позволени и „непозволени“ средства за недопускане на отлагането/отхвърлянето на еврозоната. Управляващите в България ще прибегнат до цензура, спиране на референдума и/или незачитане на неговите резултати.** Тези методи вече успешно се прилагат по отношение на противонародното ангажиране на страната ни във войната на САЩ-НАТО срещу Русия в Украйна.

Вторият момент е, че Движение „23 септември“ се включи в инициативата за референдум в България въпреки значими общи различия с водещата партия, която го инициира. За всички, които желяеха да се стигне до референдум, съобразно официалните изисквания, беше ясно, **че единствено организация, с достатъчно развит капацитет и местни структури, е в състояние да осигури необходимото количество подписи.** Това не е по силите на случайни граждани, които се етикетират като „надпартийни“ и въобще отричат ролята на партиите в политическата борба. В случая като партийна организация, която да изнесе основните усилия за предизвикване на референдум, се изяви

партия “Възраждане” затова “не може да не отчитаме значимостта на факта, че те се включиха в това да бъдат събрани тези подписи”.

Третият, най-важен аспект е, че **подобна антиимпериалистическа борба се нуждае от силни политически организации. Това е най-значимият извод или ключът към успеха в борбата.** Точно към това призовава „23 септември“ и се стреми да го докаже с всяко свое действие. Ние сме убедени, че включването на все повече хора в организации, които са способни да водят съпротива срещу капитализма, ще изведе България към спасителната алтернатива на социализма. Като една такава организация, доказала своите принципи през годините, ние посочваме именно нашата.

***

„Този референдум, тази съпротива – нека станат първият стълб на българското национално освобождение“

С тези думи в своето изказване **Димитър Панайотов** очерта перспективата на започната борба. Той хвърли повече светлина върху мотивите, с които Движение „23 септември“ се включи в общата Инициатива за референдума. От историческите примери за участието на българските комунисти в общи каузи за национална независимост определено най-ярка е идеята за Отечествения фронт /ОФ/. Идеята е обоснована първоначално като Единен и Народен фронт от главния лидер на комунистическото движение Георги Димитров. Пълна реализация получава в годините на Втората световна война именно под негово ръководство. Тогава българската буржоазия капитулира и подпомага най-агресивните империалистически сили – хитлерофашистите, с което води страната към трета поред национална катастрофа. Именно ОФ се явява обединяващата платформа между организирани комунисти и разнородни некомунисти, които се наемат да спасят националната независимост на България и да върнат националните блага в народни ръце. И до днес това се счита за значимо теоретично и практическо постижение на комунистическите и народните движения по света по пътя към революционни промени в обществото. Д. Панайотов разкри, че именно примерите на национално-

освободителните герои като Левски и Ботев, и на патриотите на антифашистката съпротива са традицията, която му дава самочувствие да участва в днешната борба. Борбата за неприемане на еврото в България е **„общобългарска кауза, това е кауза не само за българския лев, а за целия национален суверенитет на България“**. От неговите думи се разбира, че групата за референдума е достатъчно разнородна (леви, десни, патриоти и комунисти), което заедно с определени тяснопартийни амбиции е създавало известни пречки в работата ѝ. Важен момент е, че в инициативата участват и синдикални организации. В крайна сметка дейността ѝ е успешна, като се има предвид събирането на над 600 000 подписа на български граждани с искане да се проведе референдум. Това събиране и обработване на данни е отнело месеци време и е плод на хиляди участници-доброволци. Важен политически момент в дейността на Инициативата е принципът на обединението в името на постигането на конкретна цел. Благодарение на залагането именно на този принцип, общото действие стигна до положителен за народната борба етап. В заключение говорещият каза: **„Референдумът не е края. Ние трябва постоянно, с всички сили да се съпротивляваме на това. Защото нашите противници няма да допуснат съпротива, няма да допуснат символ на съпротива. На референдум трябва да се отиде и след това решението от този референдум трябва да стане реалност“**.

***

Еврото е проект на корпоративна Европа и е средство за пълното колонизиране на България

В дискусиата изказване направи икономическият специалист доцент **Григор Сарийски**. Той е най-известният критик на вкарването на България в еврозоната, като изявите му се радват на огромен народен интерес. Това ясно пролича още в миналогодишното му включване в първата конференция, а също и участието му в предаването „Какво да се прави?“ /еп. 7/. Сарийски припомни, че официалната пропаганда грижливо се опитва да прикрие от същността на ЕС неговия империалистически характер и цели. Но още 80-те години на XX век радатели за създаването на единна общеевропейска валута са не други, а именно корпорациите от типа на „Байер“, „Сименс“, „Филипс“ и други.

Причината е, че за тях непосредствено предимство от въвеждането на еврото е отпадането на таксите от превалутирание. Първоначално, този принцип влиза в противоречие с приходите на банките, които превалутират. Практиката сочи обаче, че банките бързо и ефективно въвеждат в своя полза нови такси на гърба на потребителите, които не само, че компенсират пропуснатите ползи, но ги и надминават. Така еврото става полезен инструмент както за най-големите капиталистически монополи, така (и преди всичко) за монополите във финансово-банковия сектор.

Неслучайно, а като част от същата закономерност, в България най-големите радатели на еврозоната са съюзните бизнесмени от типа на Асоциацията на индустриалния капитал, КРИБ и представители на банково-финансовия сектор.

Всъщност за България още при кандидатстването ѝ за ЕС е нарушен принцип, според който икономиката ѝ е нужно да бъде достатъчно конкурентноспособна, така че да не зависи от постоянни фондове на външно финансиране. Нарушаването на този принцип е възможно, понеже е в интерес на чуждия крупен капитал, който превърна икономиката на България в свой придатък, а страната ни в неоколония. Това се потвърждава във всички статистики за търговския стокообмен – той е отрицателен, тъй като в него страната ни изнася стоки с ниска добавена стойност, а внася такива от центъра на ЕС и Запада с високо добавена. Страната ни изнася и губи безвъзвратно за Запада най-ценния си капитал – хората и работната сила. По този начин България е обречена на демографска катастрофа. Въвеждането на еврото само ще засили и ускори тези отрицателни процеси. Тези процеси са много ясно изразени в периферията на ЕС и еврозоната – държави като Испания, Италия, Гърция, Кипър и Малта имат влошени демографски показатели спрямо средните. За България положението ще бъде още по-лошо, тъй като тя и в момента е с най-неблагоприятен коефициент на плодовитост. Доцент Сарийски допълва и още един фактор, с който еврото ще влоши демографското положение у нас. В Гърция приемането на еврото води до спекула на имотния пазар. На свой ред като явление се появява и свръхзадлъжнялостта. Достъпността до жилища за младите хора става все по-лоша, което пречи на създаването на семейства с деца. В замяна

на това системата излиза с абсурдната инициатива за т.нар „вечни заеми“, което става феномен не само в ЕС, но и във Великобритания. При тях длъжникът не успява в рамките на своя живот да изплати кредита /а само лихвите/, като главницата на заема остава в тежест на неговите наследници...

Финансовата олигархия на ЕС няма задръжки да поставя цели държави във вечни заеми. Именно големите корпорации контролират еврозоната. Това ясно личи от десетките хиляди лобистки корпоративни и фирмени организации в Брюксел, които пишат директивите до националните държави. Затова и в случая с Гърция те я поддържат в състояние на вечен кредит – нивото от 180% задлъжнялост спрямо БВП е същото, като преди „спасяването ѝ“ (наложеният въпреки нежеланието на гръцкия народ Меморандум на тройката – ЕС, МВФ и ЕЦБ). В тази връзка Григор Сарийски напомни, че планът за Възстановяване и развитие на ЕС, към който България беше прикачена чрез решение на управляващите, всъщност представлява огромни пари, взимани назаем от финансовите пазари. С влизането в еврозоната България ще се задължи да покрива тези и други дългове на други държави без да е имала какъвто и да било контрол върху направените харчове.

В изказването си Григор Сарийски даде и обобщена оценка на развитието на ЕС. Той припомни, че само поради налаганите по инициатива на САЩ санкции над Руската федерация ЕС е завършил 2022 година с 500 милиарда евро търговски дефицит. Тенденцията на отслабването на ЕС като световна икономическа сила обаче, е по-стара. Фактите са такива – ако през 80-те години ЕС е държал 30% от световното БВП, то днес той има едва 15% от него. Сарийски заяви: **„Това е краят на едно много дълго европейско угасване. И ние искаме да бъдем част от него?! Лично аз не желая“.**

***

Държавите от ЕС и еврозоната са лишени от суверенитет

От чуждестранните участници на конференцията пръв взе отношение **Георгиус Воланис (Гърция)**, който е представител

на „**Колектив революционна борба за обединение на човечеството**“. Той изтъкна като особено важно сътрудничеството между революционни организации от България и Гърция и изрази задоволство от поканата за участие в конференцията.

Воланис описа, че вследствие на вкарването на Гърция в еврозоната и последвалата дългова криза, страната му е превърната в „опитното зайче“ на международната финансова олигархия. Големите корпорации и банки са си осигурили източването на гръцките ресурси, като са задължили публичния сектор да обезпечават активи за покриване на поробващите заеми. Сходно е положението в другите периферни и ограбвани от Брюксел държави – Португалия, Ирландия и Испания. Колосалната схема с ограбването на Гърция от т.нар. Тройка – ЕС, ЕЦБ и МВФ е пределно ясна от следния пример. От 220 милиарда евро кредити едва 5% са влезли в националния бюджет с възможност да бъдат харчени в полза на гръцкия народ. Всички останали 95% са похарчени за обслужване на банките и частните кредитори, предоставили дълга, а също и за рефинансиране на част от гръцките банки. И до днес външният дълг на Гърция е равен на нейния БВП за 2 години – това не се е променило за последните 10 години. Верен критерий за това, че ЕС и неговите финансови институции смятат да държат Гърция във финансово робство е фактът, че кредитите ѝ са предвидени да бъдат изплащани до 2059 година! Това означава, че въвеждането на еврото и последвалото фалиране на гръцката икономика носи жестоки последствия за трудовия народ в продължение на 40 години.

Воланис заяви, че причинената катастрофа е колосална. Гърция се нареди до бившите социалистически държави в процесите по „изтичането на мозъци“. Това всъщност е още по-голяма печалба за империалистите, надхвърляща дивидентите им от финансовото робство на страната.

В заключение Гергиус посочи какво е общото решение в настоящата ситуация. Той е уверен, че народите на България и Гърция могат да намерят спасението си единствено в революционната борба. **Наследството на Георги Димитров за Единния фронт е един от най-важните марксистки разработки по света. С помощта на подобни**

разбирания и желанието за интернационално сътрудничество един обединен антифашистки и антиимпериалистически фронт е способен да изведе народите от ужасите на империалистическия грабеж, потисничество и световни конфликти.

***

Брекзит и възходът на БРИКС изострят кризата на капиталистическия Запад – работническото движение трябва да се възползва от това

Вторият чуждестранен участник в конференцията доктор **Ранджит Брар** е представител на ръководството на **Комунистическата партия на Великобритания (марксисти-ленинисти)**. Неговото включване на живо в събитието беше възпрепятствано от транспортна стачка. Той изпрати видео на своята реч „ЕС е организация на империализма“. Брар изрази съжаление, че пропуска планираното си посещение в София, но заявява, че винаги е искал да посети България. Той е категоричен, че премахването на СССР и на европейските социалистически държави донесе огромни страдания на техните народи и на цялото човечество. Причините за това са засилването на американския империализъм и отслабването на работническото и комунистическо движение.

Ранджит Брар обръща специално внимание на световния принос на българските комунисти и на ръководители като Георги Димитров. За него и организацията му тази история и примера на Димитров в защита на идеите си пред Лайпцигския нацистки съд са вдъхновение в днешната борба.

Брар говори какво е значението на излизането на Великобритания от ЕС и защо неговата организация КПВМЛ е подкрепила референдума за напускането.

– ЕС е империалистическа сила, обединение облагодетелстващо производствения и финансовия капитал на Западна Европа (в него периферните държави-членки имат само спомагателна роля)

– Англо-американският и западноевропейски капитал използват своя съюз за експлоатиране на глобалния Юг, като се облягат на колониалната расистка система – “Крепостта Европа”

– ЕС и НАТО са в най-тесен съюз, като ЕС играе ролята на икономическото средство в този съюз

Поради всичко това Комунистическата партия на Великобритания (марксисти-ленинисти) взима решение да съдейства за напускането на ЕС. **В краткосрочна перспектива напускането няма да подобри положението на британската работническа класа, но то отслабва британския, европейския и американския капитал на световната сцена.**

Анализът на британските комунисти сочи, **че експлоатацията над работниците заедно с глобалната криза, причинена от капитализма на Запад, ще доведат до световен ръст на безработицата и бедността.** Дълговата криза от своя страна се увеличава и световната финансова криза от 2008 година ще бъде последвана от нова, още по-опустошителна криза. От своя страна това усилва необходимостта на САЩ за военни конфликти, което и обяснява нарастващото им противопоставяне, заедно със „съюзниците“ им, спрямо Русия и Китай.

От друга страна в започнатия конфликт с Русия, последната няма да бъде победена и това ще ускори кризата на Запада. Неговото паразитиране над Третия свят продължава да е измежду най-верните му средства за експлоатация и поддържане на хегемонизъм.

Брар обяснява кои сили през 2016 година са били привържениците на ЕС и кои са били за напускането. За оставане в ЕС са били представители на едрия капитал като примаерите Антъни Блеър, Дейвид Камерън и съюзите на британските бизнесмени. Външнополитически те са били подкрепяни от Демократическата партия на САЩ. Тук в огромната си част е била и т.нар „левица“ на Великобритания. Интересно е, че от консерваторите против е бил Борис Джонсън, понеже илюзорно е вярвал, че Брекзит ще подпомогне проекта за Втора Британска империя. Този проект е разчитал на задълбочени и специални връзки с правителствата във Вашингтон.

Направеният обзор на британските „роевропейци“ показва действително, че ЕС е един империалистически съюз. За загубата на референдума за оставане в ЕС основна роля изиграва недоволството на работническата класа, която вижда Брюксел като едно допълнително средство за своята експлоатация и повсеместна икономическа мизерия.

Брар посочва, че към момента британският елит няма отговор на основните въпроси в обществото. Сягаш да компенсира това, същият елит е силно настроен срещу Русия и Китай.

От друга страна обединението БРИКС е във възход и изпреварва по икономическа активност държавите от Г-7 (сред които е и Великобритания). Това изостря световната криза на Запада и поставя капитализма и на ЕС, и на Великобритания в неизгодна ситуация.

Ранджит Брар смята, че работническата класа трябва да се възползва от тази ситуация. Свалянето на капитализма няма алтернатива, единственото решение е налагане на работническа диктатура. Защото единствено плановата икономика удовлетворява интересите на работниците.

Нашият британски другар завърши изказването си със следния призив за борба:

„Трябва да съсредоточим всичките си усилия върху изграждането на организация, която е готова да оформи този възглед и разбиране в работническата класа – единствено в работническата диктатура и социализма е спасението на човечеството“.

***

Обобщение

Движение „23 септември“ благодари на всички български и чуждестранни участници в двете конференции.

Нашите усилия в разпространяването на техни материали, в това число и на превеждани чуждестранни материали по ключови въпроси на съвременното, ще продължат.

Намираме, че опитът от интернационалната ни дейност спомага борбите в България и заедно с това Движение „23 септември“ винаги ще подпомага революционни организации, които се борят срещу американския империализъм, потисничеството на ЕС и са за социализъм и ново обществено устройство. Ние сме патриоти и интернационалисти, като вярваме, че бъдеща щастлива България ще споделя своята съдба в един бъдещ мирен, справедлив и щастлив свят.

Ние благодарим на стотиците посетители и на тези от тях, които се включиха в дискусиите. Признателни сме за съдействието, което получихме от наши съюзници в общата кауза за недопускане на еврото в България. Конференциите, включително последната от 13 май 2023 година, постигнаха важни резултати и ще послужат за засилване на справедливата народна борба срещу потисничеството. Най-важният извод, който се споделя от всички гост-лектори без разлика на националност, е, че революционната борба няма алтернатива.

За да бъде все по-успешна тази борба, приканваме за все по-дейното ваше включване в редиците на Движение „23 септември“.

Народът обединен, не ще бъде победен!

Движение „23 септември“, Информационен отдел

БРЕКЗИТ, Корбин, социалдемократията и империалистическата икономическа криза на свръхпроизводството

Обръщение на Ранджит Брар, съчредител и член
на централния комитет
на „Комунистическата партия на Великобритания“ (CPGB-ML),
на конференцията организирана от Движение „23 септември“ –
„България в еврозоната – (не)избежна съдба?“.

Другари, благодаря Ви за поканата да говоря. Това е моето първо пътуване до България. Преди да се представя позволете ми да кажа, че продължавам да се вдъхновявам от комунистическото минало на Вашата държава и въпреки сегашните обрати, тя е достигнала далеч по-високо ниво на развитие, отколкото британското комунистическо движение някога е постигало.

Помня в частност Георги Димитров - един от най-добрите синове на работническата класа през двадесети век. Неговата самозащита в съда относно пожара в Райхстага служи като блестящ пример за революционер, използващ апарата на репресиращия - Нацистка Германия – не за защита на собствения си живот, а за защита на революционната борба на репресираните и осъждане на империализма.

Тази добра традиция на използване на съдебната зала като оръжие срещу обвинителите е използвана също и в Индия от Бхагат Сингх и неговите другари, продължена в следствие от революционерите и борци за национално освобождение като Фидел Кастро и Нелсън Мандела.

Димитров: „Знам че тонът ми е твърд. Борбата за моя живот винаги е била тежка. Свикнал съм да наричам нещата, каквито са. Не съм адвокат, стоящ пред съда, опитващ да оправдае.

Аз се защитавам сам, обвинен комунист.

Аз защитавам своята политическа чест, чест на революционер.

Аз защитавам своята комунистическа идеология, идеалите си.

Защитавам съдържанието и значението на целия си живот.

Поради тези причини всяка дума, която изричам пред този съд е част от мен, всяка фраза е израз на възмущение от фалшивото обвинение, срещу хвърлянето на това фалшиво обвинение за подпалването на Райхстага, хвърлено върху комунистите.“

Георги Димитров Михайлов беше генерален секретар на Комунистическия интернационал (Коминтерн) през 30-те години на двадесети век. След ВСВ той застава начело на Народна Република България.

Фактът, че скоро отбелязахме 9-ти май, ни задължава (въпреки антикомунистическите наредби, приети в много държави в ЕС) да изразим своята благодарност на Червената Армия и на Третия Интернационал.

***

Името ми е Ранджит Брар. Хирург по професия, но съм политически активист още от младежките си години. Поддръжник съм на марксизма-ленинизма от времето, откогато мога да чета.

Оставам студент на Марксизма. На Енгелс. На Ленин. На Сталин. На великите революционни мислители и лидери. Участник съм в учредяването на комунистическа партия във Великобритания - "The Communist Party of Great Britain" (Marxist-Leninist) и съм член на централния комитет.

Ние сме малка партия, провеждаща своята дейност в най-старата капиталистическа държава, която от много време се изявява като велика колониална империя, и въпреки нейния залез тя остава голяма финансова сила в съюз със САЩ и НАТО.

Бях помолен конкретно да говоря за ЕС и Брекзит.

Нашата партия изложи нашите анализи на Европейския Съюз по време на референдума за Брекзит през 2016 г.

Анализът ни показва:

1. ЕС е империалистическа организация.
2. ЕС репрезентира съюза на големите монополни капиталистически сили в Европа, които по това време бяха в Германия, Британия, Франция и Италия, като скандинавските, южноевропейските и източноевропейските държави играят спомагателна, допълваща роля.
3. ЕС и неговата политика са създадени да запазят и поддържат водещата роля на финансовия капитал в Европа и света.
4. ЕС е организация, посветена на поддържането и засилването на експлоатацията на европейската работническа класа.
5. ЕС е организация, посветена на поддържането и засилването на експлоатацията на така наречения „глобален юг“, тоест на бившите колонизирани страни, неколониялните и експлоатирани нации и народи.
6. ЕС е икономическото средство, което е най-тясно свързано с военната програма на НАТО, която е насочена към поддържане на господството на англо-американския и европейския финансов капитал. ЕС означава „Fortress Europe“ - расистка система от държави, основана на колониални принципи. Поради това източноевропейските нации се радват на помалки права и привилегии, а африканските, азиатските и латиноамериканските мигранти страдат от расизъм.

Така за нас беше ясно, че ние, комунистите, трябва да подкрепим британското излизане от ЕС, тъй като това ще отслаби британския империализъм и не само.

Въпросът, който ни беше зададен на референдума, беше: „Трябва ли Обединеното Кралство да остане член на ЕС или да напусне ЕС?“

Отговорите бяха:

1. Да остане член на ЕС
2. Да напусне ЕС

Ние призовахме работниците да гласуват за напускане. Разбира се, нашето влияние върху британските работници беше малко. Все пак ние издигнахме нашия лозунг, но без фалшиви обещания, че това ще реши непосредствените икономически и политически проблеми на работническата класа, които се дължат на:

1. Експлоатация в ръцете на капитализма

2. Глобална криза на свърхпроизводството
3. Безработицата и обедняването на работническата класа
4. Отражението на тези явления в удължаването на кредитите
5. Натрупването на дългове, довело до дълговата криза от 2008 г.
6. Продължаващи икономии

След гласуването за Брекзит тези проблеми само се засилиха заради:

7. Стремехът към война за ред, насочен към засилване на експлоатацията на глобалното население
8. Конфликт с всички независими държави, особено с Русия и Китай
9. Изостряне на глобалната икономическа дислокация в резултат на санкционните войни
10. Изостряне на глобалните проблеми с бежанците и екологичните проблеми в резултат на империалистически войни
11. Неизглаждане на противоречията в резултат на неуспеха на смяна на режима, задълбочаване на енергийните проблеми на ЕС
12. Ескалацията, можеща да доведе до война с Русия

Независимо от това, тъй като единственият изход от кризата за работниците в частност, и за човечеството като цяло, е да се сложи край на тази система на експлоатация, отслабване на империализма с всички необходими средства, което е в наш непосредствен интерес.

Кой участваше в кампанията за „Оставане“ на Великобритания в ЕС

Барак Обама, Хилъри Клинтън, Марк Карни (управителят на Bank of England), мнозинството от Консервативната партия, мнозинството от Лейбъристката партия, партия LibDem, Зелена партия, мнозинството от британския бизнес, Дейвид Камерън, Тереза Мей, Гордън Браун, Тони Блейър..., накратко целият империалистически състав.

Към тях се присъединиха TUC и по-голямата част от британските профсъюзи, които твърдяха, че „правата на работниците са защитени от нашето членство в ЕС“.

Лейбъристите под ръководството на Джеръми Корбин (въпреки че Корбин исторически се е противопоставял на ЕС) подкрепиха „Остани“. Това беше целувката на смъртта за Корбин във втората му кампания за общи избори и краят на „Проекта Корбин“.

Кой участваше в кампанията за „Напускане“ на Великобритания в ЕС

Борис Джонсън и фракция на консерваторите (Европейска изследователска група), които погрешно вярваха, че британският капитал ще се справи по-добре извън ЕС и че те ще могат да сътворят „Втора Британска империя“. Някои смятаха, че „специалните“ отношения със САЩ извън Европа ще бъдат по-силни. Това не беше мнението на американската върхушка.

UKIP и Найджъл Фараж. Това беше основополагащият въпрос на Партията за независимост на Обединеното кралство и логиката беше до голяма степен тази на консерваторите ERG. След като направи партия, за да популяризира тази едноточкова програма, възходът на UKIP заплаши да раздели партията на торите на няколко пъти.

По-голямата част от британската „левица“ подкрепяше оставането в ЕС. Техният основен аргумент беше, че напускането на ЕС означава „заставане на страната на расистите“. Но това разсъждение беше напълно фалшиво, тъй като имаше достатъчно расисти от двете страни на дебата за напускане и оставане.

И Лондон, и Шотландия гласуваха с мнозинство за оставане. Деиндустриализираните работнически райони на Англия, от друга страна, гласуваха с мнозинство (и понякога доста голямо) за напускане.

Това има двоен аспект. Степента, до която имиграционната реторика повлия на много избиратели, беше значителна. Но гласуването също така отразява дълбоко чувство на гняв и предателство от намаляващите перспективи за живот в много райони на работническата класа и неподчинение срещу британския елит.

През юни 2016 г. британците гласуваха с 52% за напускане на ЕС срещу 48% за оставане. Британската управляваща класа беше задала въпрос, но не беше подготвена за отговора.

Резултатът беше пълен шок за империалистическия антураж и той изпадна в застои, организирайки три години и половина седяща парламентарна демонстрация, докато се опитваше да разбере как да НЕ изпълни вота.

Периодът между юли 2016 г. и декември 2019 г. беше доминиран от опитите на парламента и върхушката да осуетят изцяло резултата или да намерят някакъв начин да го смекчат, за да може да се представи версия на „напускане“, която на практика прилича повече на оставане . Това доведе до широко разпространена дискредитация на политическата върхушка и различните буржоазни партии.

На британските работници стана ясно, че нито един от тези шарлатани няма отговори на нашите проблеми. Всички те са силно настроени против Русия и Китай. Всички те са за увеличаване на строгите икономии – за прехвърляне на тежестта на икономическата криза върху гърба на работниците.

Сривът на фондовия пазар през 2020 г. и продължаващото разширяване на печатането на пари за спасяване на всяка фалираща банка и монополна институция бяха продължение и задълбочаване на икономическата криза от 2008 г.

Докато глобалният финансов капитал дебне по света, търсейки изход от спиралата си на спад, той все повече се сблъсква с възхода на Китай, Русия и страните от БРИКС и ШОС, чиято независимост ограбва финансистите от възможностите за максимизиране на печалбите.

Разглеждайки резултатите от Брекзит, за нас е ясно, че (доколкото беше приложен) той наистина изостри кризата на европейския и британския капитал, изостри разделението между различните части на нашата управляваща класа и задълбочи разделенията в империалистическия лагер.

От нас зависи да изградим движение на работническата класа, което е в състояние да се възползва от разделенията между нашите врагове и да ги използва, за да защити интересите на работническите маси.

Не смятаме, че има „изход“ за европейския пролетариат, освен чрез революционното сваляне на капиталистическата система; като работниците вземат властта в свои ръце и установят правителство на работническата класа. Истината е, че това, от което се нуждаем, е диктатурата на пролетариата; държава на работническата класа, която

постепенно ще изтръгне целия капитал от експлоататорската имперска класа и ще изгради планова икономика, за да отговори на нуждите на масите.

В момента не сме в състояние да изпълним тази програма, но трябва да съсредоточим всичките си усилия върху изграждането на организация, която е готова да донесе този възглед и разбиране на работническата класа.

Предоставянето на правилен анализ на настоящата криза на революционната работническа класа на всички нации остава най-краткият път за постигане на нашите цели навсякъде.

Нашата работа със Световната антиимпериалистическа платформа е един принос към тази неотложна задача на човечеството.

Благодаря ви, другари, че ме поканихте да участвам в това събитие.

В Евронзоната и ЕС няма място за суверенитет на държавите

Изказване на Георгиус Воланис (Гърция), Представител на „Колектив революционна борба за обединение на човечеството“, на конференцията организирана от Движение „23 септември“ – „България в еврозоната – (не)избежна съдба?“ /13 май 2023 г./

Благодаря за поканата за днешната конференция, която е от особено значение за нас, гостите от Гърция. Това събитие допринася, на първо място, за създаването на отношения между нашите два народа, които имат общи културни черти и споделят съответната степен на експлоатация от страна на империалистическата интеграция, наречена ЕС. Установяването на международни връзки е особено важно днес, когато новата световна война вече е започнала. И ние виждаме, че НАТО частично използва за конфликта българската военна индустрия, която е изградена по време на вашия социализма.

Когато говорим обаче за социалистическото минало, има друго богатство, което ние предпочитаме да използваме. Това са идеите на Георги Димитров, който спечели сърцата и умовете на комунистите по целия свят.

Въведение

За да можем да опишем днешното състояние на Гърция, първо трябва да направим отделна препратка към ЕС като империалистическа интеграция. Ето защо ще се опитам да изложа някои основни насоки на насилствено налагания режим на „дълговата колония“. Трябва да се има предвид, че пълното подчинение на човечеството (народи, държави и региони) под господството на определен център с неговата икономическа, политическа и военна власт изключва всяка възможност за независимо, суверенно и цялостно развитие на обществото. За да се разбере естеството на тази криза и нейните последици, е необходимо да се разграничат основните характеристики на съвременния етап на световната капиталистическа система, чиито противоречия водят до социална война и до ескалация на растящата световна война.

Характер на империалистическата интеграция в ЕС

Във връзка с това, което споменахме, трябва да разгледаме формите, видовете и нивата на империалистическата интеграция в Европейския съюз. Най-сложната форма на интеграция е създаване на определен съюз. При него, освен митническите отношения, се създават споразумения относно упражняването на обща икономическа и парична политика, като тази на Европейската икономическа общност (ЕИО). Във всеки случай всяка капиталистическа интеграция по своята същност е преди всичко форма на управление и използване на неравенството между икономическите държави и региони, форма на споделяне на световен капиталистически пазар между най-силните и големи монополни групи. Целта на този съюз е: осигуряване на безпрецедентни печалби за най-големите монополи, потискане на работническото движение и на националноосвободителна борба, поддържане и укрепване на основите на капиталистическото общество, опит за премахване на социалистическото управление в световната система и започване на агресивни войни.

Тук трябва да се каже, че по дефиниция империалистическите интеграции са:

1) процеси на интернационализация на икономическия живот, икономическо и политическо обединение на капиталистически страни с различни форми на транснационални икономически споразумения и конвенции, за задоволяването интересите на най-силните и големи монополни групи;

2) средство за координиране на борбата срещу работническата класа на международно ниво. Особено важно е да се разгледа историческото развитие на западноевропейския империализъм и интеграция. Както е известно, от Европейската общност за въглища и стомана (ЕОВС), основана през април 1951 г. от шест европейски държави, преминаваме към създаването на Европейската икономическа общност (ЕИО), основана през 1957 г. от същите държави с Римския договор. Гърция стана неин десети член през 1981 г., последвана от Испания и Португалия 5 години по-късно. Последната фаза на тази интеграция е ЕС, какъвто го познаваме днес. Още от първите стъпки на тази интеграция, въпреки противоречията в рамките на ЕС и със САЩ, ЕС стана допълнителен

елемент на агресивната военно-политическа организация НАТО. Тази империалистическа интеграция обаче показва истинското си лице след разпадането на социалистическия лагер, с присъединяването и анексирането на страни, преминали от ранни форми на социализъм към примитивни капиталистически форми, с катастрофални резултати за техните народи. Типични са условията на насилствена колонизация, със систематично унищожаване на социални и икономически структури и крайно обедняване на населението.

При капитализма принципното равноправно обединение на страни и народи е невъзможно. Това обединение винаги се извършва в условията на империалистическа експлоатация, основана на неравенство. Империалистическата експлоатация има много форми и се осъществява на много нива: приема формата на технологична, икономическа, финансова, фискална, политическа и военна зависимост и налагане, създава нови форми на колонизация, експлоатиращи асиметрията между центъра и периферията на ЕС и еврозоната и последващите форми на външния публичен дълг. Тук е периферията на еврозоната и по-специално нейното най-слабо звено – Гърция, която подобно на опитно зайче е превърната в дългова колония. Така че стигаме до точката, в която ЕС стартира за Гърция дългосрочен процес на извличане на принадлежната стойност, не само на настоящите поколения, но и на бъдещите. Това става посредством безпрецедентни договори за заем, гарантирани от публичния сектор, под надзора и наблюдението на външни и вътрешни институции. Този процес поражда условия за геноцид чрез т.нар. вътрешна девалвация.

Контекст

Продължаващата икономическа криза бележи прехода към нова ера, която е свързана с гореспоменатите основни характеристики на империалистическата глобализация и по-специално на:

1) преразпределението на властта между основните империалистически центрове и интеграции, отслабването на традиционните силни капиталистически държави и появата на нови възходящи сили, нарастване на възможността за локални, регионални или дори глобални военни конфликти

- 2) избухването на класовата война в световен мащаб, водена от капитала срещу силите на труда, която, макар и неравномерно, бележи рязко и значително влошаване на жизнения стандарт на милиарди хора
- 3) повишената възможност за възникване на революционни процеси в различни региони на планета.

Най-агресивните сили на капитала отчаяно търсят пътища за излизане от кризата, начини за масова девалвация - унищожаване на капитала, на производствените сили, за да се рестартира системата, започвайки от „слабите звена“. Гърция, именно поради позицията и ролята си в глобалното разделение на труда (намирайки се на периферията на еврозоната), е „слабо звено“ на глобалната система. Тук бихме искали да подчертаем нещо, тъй като често се повдига въпросът за характера на страни като Португалия, Испания и Гърция по отношение на противоречивия модел на империализма. Ясно е, че страните, които са компоненти на регионалните империалистически интеграции със средно ниво на развитие (с всички общностни остатъци от малък и среден капитал) и доминирани от капиталовата икономика на мултинационалните монополни групи, имат империалистически характеристики, но заемат междинно зависимо положение в системата на империализма. Позиция, в която им се налага нов тип колонизация, водена от тяхната контролирана от ЕС буржоазия. Колониалната система на империализма всъщност включва държави, които са технически независими, но фактически са в пълна икономическа зависимост и също така са обект на експлоатация, като обикновените колонии. По своята същност, колониалната система на империализма не е просто сбор от колониални и независими страни, а част от сложен организъм, който се нарича глобална капиталистическа икономическа система. В периферните страни протича нов тип колонизация. Включително държави като Гърция, Ирландия, Португалия, Кипър и Испания. На тази колонизация ѝ е предадена расистка същност, затова често тези държави са групирани в термина „PIIGS“ (съкращение от първите букви на 5-те държави).

Глобалният капиталистически пазар се управлява от отношения на господство и икономическо поробване на слаборазвити страни, което води до изостряне на противоречията на капитализма. С помощта на неравен обмен и други форми на икономическо и политическо

потисничество, страните от Центъра експлоатират икономически слабо развитите държави. Противно на това, което често се говори, влизането на Гърция в еврозоната се отрази от самото начало негативно на стандарта на живот на гръцкия народ. Поради високата еквивалентност евро/драхма беше известно от самото начало, че инфлационният натиск ще бъде висок. Това беше подсилено от факта, че правителството на ПАСОК (социалдемократическа управляваща партия в продължение на 20 години) представи неверни данни и не бяха взети превантивни мерки, довели до главолмно покачване на цените на потребителските стоки. Това, разбира се, доведе до драматичен спад на реалната стойност на заплатите. Това доведе до появата на сравнително нов феномен за гръцкия капитализъм. Безспорно е обаче, че в случая с Гърция, през периода на т.нар. „чудо“ на гръцкия капитализъм след средата на миналия век, спестовният потенциал на гръцките домакинства нарасна и следователно нуждата от заеми беше ниска. С влизането в еврозоната наблюдаваме спад на реалните доходи, което доведе до срив на спестовната система. Също така ниските лихвени проценти след влизането в еврозоната доведоха до вземане на големи заеми от домакинствата, което допринесе за балона на ипотеките и потребителски кредити през следващите години. Това доведе до временно повишаване на потребителското търсене, феномен, който може да се опише като „ефект на благосъстоянието“. Балонът на просперитета и фалшивия растеж, който основно облагодетелстваше финансовия и фиктивен капитал, внезапно се спуска с глобалната финансова криза от 2008 г., която разкри структурните слабости на гръцкия капитализъм (ниски нива на рентабилност, постоянна деиндустриализация, слабо натрупване на капитал, неконкурентоспособност на международния пазар и др.). Тук трябва да подчертаем, че еврото представлява и доминиращите производствени отношения като механизъм за транснационална експлоатация, основана на нарастващото неравенство от съответната империалистическа интеграция. На тази основа виждаме, че еврото се конкурира с долара като доминиращ инструмент на международната търговия, като същевременно принуждава страните от периферията да се откажат от възможността за упражняване на търговска и валутна политика, както и провеждане на национално независима парична политика.

Гърция, именно поради своето положение и ролята си в световното разделение на труда (намирайки се в периферията на еврозоната), е „слабо звено“ в европейската и глобалната система. Тази ситуация води до драматично изостряне на класовия конфликт в Гърция, както и създаване на режим на национално подчинение и унижение, с появата на неоколониални форми на експлоатация, особено чрез инструмента на публичния дълг. Това се вижда от механизмите за спасяване, които са създадени, съществуват и работят високо ефективно за финансовия капитал. Доказан факт е, че по-малко от 5% от 220 млрд. евро от заемите, отпуснати за спасяването на Гърция през първите пет години от меморандумите, се озоваха в гръцкия бюджет, докато останалите отидоха за спасяване на европейски банки. 86,9 млрд. евро са отишли за погасяване на стари задължения, 52,3 милиарда – за изплащане на лихви и 37,3 милиарда – за рекапитализация на гръцки банки. 95% от меморандумните заеми от ЕС и МВФ бяха използвани за спасяване на европейски банки (и други частни кредитори) за сметка на общото. „Периодът на „спасяването“ (2010-2014) отбеляза най-голямото увеличение на гръцкия публичен дълг. Ситуацията излезе извън контрол, когато външният дълг се увеличи от 299,69 милиарда евро (129,7% от БВП) на 317,94 милиарда (177,1% от БВП).“ За 2016 г. съотношението дълг/БВП се изстреля до 193,5% от БВП. През 2015 г. гръцкият дълг възлиза на 321,33 милиарда евро, а според графика изплащането ще Q Според Европейския фонд за финансова стабилност (EFSF) изплащането на тези заеми се очаква да се удължи до 2054 г. Активите на гръцката държава се превръщат в ресурси за изплащане на дълга, които могат да бъдат ликвидирани по всяко време. Въпреки това „публичният дълг е средството за прехвърляне на разходите от кризата от 2007 г. от частния финансов сектор към публичния сектор на глобално ниво“. Накратко, „публичният дълг е инструмент на паричната и икономическа политика и неговите местни и международни последици го правят важен инструмент за управление на социалните и икономическите политики на държавата. За да няма съмнение относно статута на собственост на дълговата колония, публичните недвижими имоти се залагат под надзора на заемодателите чрез суперфонд, който ипотекира държавна собственост за 99 години. Всъщност, участващите в предстоящата приватизация на публична собственост чрез суперфонда се ползват с пълен имунитет, тъй като са „освободени от“ прилагането на законите на държавата. Ако добавим към това общата загуба на капитал и преди

всичко бягството на висококвалифицирани млади хора, прекомерната експлоатация придобива наистина катастрофални размери. Това доказва, че изтичането на мозъци – най-креативната част от вътрешната работна сила - е основният експортен продукт на дълговата колония.

Заклучение

Еврото като валута не е просто обикновен счетоводен проблем. Тя е отражение на отношенията на производство. Когато имате неравностойни икономики, везните ще се наклонят към по-силната, тъй като общата валута е основата на цялата европейска империалистическа интеграция за усвояване на свръхпечалбите. Характерно е, че при влизането на една държава в ЕС общият дефицит се споделя. Изследвания са доказали факта, че излишъците на центъра са равни с дефицитите на периферията. Ние също трябва да споменем, че индустрията на центъра е индустрия, която се състои от високотехнологични модели в сътрудничество с изследователски центрове и институти, което означава, че те се състоят от висока капиталова интензивност. А класически пример е Холандия, където има ноу-хау за производство на средствата, необходими за създаване високотехнологични микропроцесори. От друга страна виждаме, че страните от империалистическия център имат възможността за прехвърляне на промишленост от нисък тип (силно замърсяващи производствени процеси, монотонна и повтаряща се работа, нискокачествена специализация) към периферията. Еврото се превръща в инструмент за свръхданъчно облагане, за да решат собствените си дефицити. Когато местната валута е заменена, имаме нова форма на неокOLONизация. Тъй като страните от периферията нямат думата в оформянето и разпределението на собствените си бюджети, поради това, че Европейският съюз събира общ бюджет и впоследствие го преразпределя накъдето и както реши, тези страни не могат да имат елементарно планиране на икономиката си.

В този кризисен момент, както се проявява в „слабото звено“, не може да има „продуктивно реструктуриране“ дори от най-големия експерт на мениджмънта без прекъсване на режима на колониалния дълг.

Преодоляването на кризата в Гърция и страни, които са в подобно положение, като България, от гледна точка на потребностите на трудещите се, означава радикално преустройство на икономиката,

обществото, политиката и културата като цяло. Това е част от основния проблем на нашата епоха. Точно както империалистите се обединяват, за да се спасят от тяхната икономическа криза, опитвайки се да запазят позицията и системата си, особено в този момент, с гореща предстояща световна война, възниква необходимостта и периферните страни, които са потиснати и експлоатирани, да се съберат и намерят сила в единството и победата чрез съпротива.

Смятаме, че приносът на Георги Димитров е изключително важен. Особено неговото предложение, което по наше мнение е един от най-важните документи на марксистката философия по тактически и стратегически въпроси в комунистическото движение по света. В настоящата кризисна ситуация, с трета световна война в ход, на очевидния фашистки фронт, създаден от управляващите класи, може да се противопостави само Единен народен антифашистки антиимпериалистически фронт. Транснационалните форми и методи на продължаващата фашистка атака диктуват задължителния международен характер на нашия фронт, основан на диалектичното единство между патриотизма и интернационализма.

Защо еврото не е добро към страните от периферията?

Материал на Къдринка Къдринова

Икономически, геополитически и социални фактори притискат победните държави в ЕС, приели еврото, и не им дават възможност за независими решения, посочи австрийският историк, икономист и журналист Ханес Хофбауер на дискусия в София „България в еврозоната – кой печели и кой губи?“ Свои мнения изразиха също Ваня Григорова и доц. Григор Сарийски.

„Самото евро не е чак толкова важно. То е последното камъче в конструкцията на европейското икономическо пространство, създадено, за да обслужва големите икономически интереси. С това се търси и изравняване на някои регионални различия, но при всички случаи липсва насоченост към преодоляване на социалното неравенство“. Така австрийският историк, икономист, журналист и автор на книги по международна политика и икономика Ханес Хофбауер започна изказването си на състоялата се на 11 юни в София дискусия **„България в еврозоната – кой печели и кой губи?“**. В нея участваха също Ваня Григорова, икономистка и синдикалистка, председателка на Сдружение „Солидарна България“, и доц. Григор Сарийски от Института за икономически изследвания на БАН. Дискусията бе организирана от Движение „23 септември“ и австрийския вестник „Роте Фане“.

Ханес Хофбауер направи исторически обзор на „дългото пътуване на България“ към еврото, чийто завършек се очаква да настъпи след 2 години със замисленото присъединяване на страната ни към еврозоната.

Австрийският гост се спря на предпоставките за появата на еврото, които според него се оформят още с разпадането на Съвета за икономическа взаимопомощ (СИВ) през 1989 г. Първата предпоставка според него е вътрешна – нагласите на някогашната соцноменклатура и нейното желание да консумира ползи, съчетано и с външния натиск на капитала, търсещ нови пазари и изгодни инвестиции. Този натиск е дотолкова силен, че членки на все още съществуващия СИВ влизат и в МВФ (Международния валутен фонд) още през 70-те години на XX век, трупайки дългове. (България се присъединява към МВФ през 1990 г.).

Втората предпоставка, последвала разпадането на СИВ през 1989 г., е осъществената в бившите соцстрани масова приватизация. „Тази трансформация доведе дотам, че България, производителка на индустриална и селскостопанска продукция, се превърна в удобен пазар за продукцията на развитите държави,“ отбеляза Хофбауер.

Третата предпоставка според него е хиперинфлацията, разразила се през 1997-1998 г. Хофбауер цитира австрийски изследовател марксист, според когото хиперинфлацията е изпомпване на средства от онези, които нямат нищо, за да ги оставят абсолютно без нищо. „Хиперинфлацията доведе до търсения резултат – конвертирането на засегнатите валути чрез германската марка. Това беше и краят на държавното подпомагане за храни, жилища, социални нужди. Замразени бяха всички заплати в държавния сектор. Това породило прогонване на държавни служители от държавния в частния сектор в търсене на по-добро заплащане,“ каза Хофбауер.

Той припомни преживяното от България в този период – зърнената криза през 1996 г., падането на правителството на Жан Виденов, щурма на парламента в началото на 1997 г. Всичко това доведе до приемането на валутния борд (съвет).

Според Хофбауер между влизането във валутен борд и приемането на еврото няма особена разлика. Валутният съвет надзирава почти всичко – от лихвени проценти през парична политика до данъци. Потокът от тази събрана от него информация отива в МВФ. Анализаторът припомни, че още от влизането на България в МВФ през 1990 г. се водят разговори за бъдещо приемане на вече замислената обща европейска валута. Според Хофбауер още оттогава „България е икономическа колония на европейската общност“.

Той припомни и хода на присъединяването на източноевропейските страни към ЕС, което бе осъществено на два етапа. През 2004 г. бяха приети 8 държави, а три години по-късно и България с Румъния. Всички новоприсъединени към ЕС още преди това бяха приети в НАТО, като задължителна част от геополитическата промяна.

„Въвеждането на еврото минава през периферната интеграция и укрепването на вътрешния пазар на ЕС, който се крепи на 3 известни стълба – свобода на движение на хора, на капитали и на трудова сила,” посочи още Хофбауер. И продължи: „ЕС всъщност беше подготвен така, че да почива на паралелността между икономическата конвергенция и социалната дивергенция. Това означава икономиката навсякъде да е унифицирана, а социалните въпроси да са дивергентни, тоест всяка отделна държава да ги решава сама за себе си. Тоест имаме обща икономика, но в социалната политика нямаме минимална общовалидна надница, нито пък в здравеопазването, примерно, нещата са хармонизирани”.

Лекторът от Австрия изброи и три групи аргументи – икономически, геополитически и социални, които обосновават защо приемането на еврото не е добро за европейските граждани.

Обяснявайки *икономическите аргументи*, Хофбауер припомни твърденията на либералите в Германия, че еврото води до облекчаване на дълговете. В същото време обаче всички станахме свидетели на дълговата криза, разразила се след 2008 г. В резултат през 2012 г. бе създаден Европейският стабилизационен механизъм (ESM) с капитал от 1,5 трилиона евро. Той бе учреден като капиталово дружество. ESM няма нищо общо с евроинституциите, той е като капиталова компания, в която решаващ глас има Германия. Тъй като всички членки на ЕС са приели обща дългова политика, всички се оказаха обвързани в тази капиталова компания.

Спирайки се на *геополитическите аргументи*, лекторът отбеляза, че силно експортно ориентирани държави като Германия могат да натрапят своята експортна политика на по-слабите държави като България или Гърция. При обща валута като еврото отделните държави нямат поле, на което да преговарят. Включително и България, която е във валутен борд, не може да обезценява валутата си.

Хофбауер припомни приетата в Германия по време на канцлера Герхард Шрьодер „Агенда 2010” – програма, която почива на политиката на ниските надници. Германия съумя да постигне много с налагане на такива ниски надници, което обаче не могат да си позволят слабите

държави. Така страните в периферията, които не са финансово мощни, се оказват неконкурентни.

Заради този капан дори силни икономики като Дания и Швеция, а също и Великобритания нямат афинитет към еврото. Те не искат да бъдат повлечени от експортноориентираната Германия.

Що се отнася до *социалните аргументи*, те се илюстрират с факта, че по-слабите държави в периферията на ЕС – на Юг и на Изток, са тласкани чрез еврото към потискане на социалните си политики. Те не могат да устоят, налага се замразяване на заплатите, а това води до емиграция. Процесът предизвиква понижаване на заплатите дори в държави като Италия и Франция.

Тази тенденция важи и за България още от въвеждането на валутния борд, но при заставане на прага на еврото тя ще се засили, смята Хофбауер. Той добави още, че освен това фискалният пакт налага и ограничения в социалната политика, като никаква промяна не може да бъде предприета без съгласието на Брюксел. Лекторът припомни опит на Италия да вкара в бюджета си през 2018 г. подпомагане на пенсионерите, но проектозаконът бе върнат от Брюксел с указание бюджетът да се балансира.

„Еврото потиска независимостта на страните, лишава ги от възможност да реагират и да взимат решения. В политически план това означава ликвидиране на демокрацията,” отбеляза Хофбауер. Той припомни в заключение и изводите на бившия гръцки финансов министър Янис Варуфакис, че държави в периферията, които са запазили националните си валути, като Полша или Чехия, се справят по-добре от приелите еврото като Гърция.

Представителка на австрийския вестник „Роте Фане” също направи интересно изказване с обзор на ефекта от приемането на еврото от Австрия преди точно 20 години. Тя посочи, че долните 25% от доходите в страната са спаднали с над 20%, а заплатите и социалните помощи са в застой. Само година след влизането на Австрия в еврозоната – през 2003 г., 28% от безработните са се оказали в риск от бедност. Днес в това положение са вече 50% от хората, останали без работа. „Общата валутна

политика ограничава възможността на потиснатите да се борят демократично прилагане на тази политика,” посочи журналистката, припомняйки още, че еврото е донесло на австрийците 40-процентно поскъпване. Тя обобщи, че ЕС е „антидемократичен и антинароден”, което се е доказало особено красноречиво на примера на Гърция, а „еврото не може да се разглежда отделно от империалистическата същност на ЕС”.

В своето изказване **Ваня Григорова** посочи, че още при влизането на страната ни във валутен борд българите вече сме изконсумирали голяма част от негативните, които носи и присъединяването към еврото. Основният белег и на валутния борд, и на принадлежността към еврозоната е фактът, че валутната политика в държавата не зависи от решения, взети от самата нея, а от правила, които се определят другаде.

Ваня Григорова цитира мнение на експерт към една от работодателските организации, който е привърженик на приемането на еврото в България, но все пак признава следните ефекти от въвеждането на валутния борд у нас. А именно: бордът ни „вкарва в групата на бившите колониални територии, икономически доминиони и страни с квазидържавен статус, които не провеждат независима монетарна политика, а това ги лишава от редица възможности, води до вътрешно обезкървяване, до огромни икономически, социални и демографски загуби”.

Илюстрирайки тъкмо видимите за всички демографските загуби, Ваня Григорова посочи, че за последните 10 г. страната ни е намаляла с 844 000 души, като половината от тях са емигрирали. „Емиграцията е заложена в самия начин, по който действат и паричният съвет, и еврозоната,” отбеляза тя. Григорова се позова и на доклад на Международната организация по труда (МОТ), който сочи, че в страни с валутен борд се наблюдава ограничаване на конкурентните предимства, натиск върху заетостта, негативни демографски и емиграционни ефекти.

Тя спомена и изводи на изиграния ключова роля за въвеждането на валутен борд у нас МВФ, направени в негов доклад, съпоставящ състоянието на държави от Централна и Източна Европа – едните с борд, а другите с плаващ валутен курс. Според въпросния доклад ефектите от прилагането на валутен борд водят до по-лоши резултати за

икономиките, отколкото плаващият курс. Ограничените от борда страни като България по-трудно реагират спрямо икономическия бум и рецесията, имат по-дълга с 5 месеца продължителност на рецесията, потенциалът им за икономически растеж е по-нисък, безработицата им е двойно по-висока, загубите на човешки капитал са по-големи.

Григорова засегна и проблема с инфлацията, която неизбежно ще се увеличи при влизане в еврозоната. Но подчерта, че според нея основният проблем не е в това, а е другаде – в нещо, което се изтъква от привържениците на еврото като предимство. А именно – че с присъединяването си към общата европейска валута България очевидно ще стане по-привлекателна за чужди инвестиции, защото ще има по-голям контрол над правителството. Това съответно ще направи банките по-склонни да отпускат кредити, което обаче е хлъзгане към рискове, вече онагледени в Гърция. Там много частни компании задлъжняват с кредити най-вече към западни банки. Но след като Гърция наближава фалита и подкрепата за нея става наложителна, частните кредити се трансформират в държавни – и така задлъжняла се оказва държавата. „Интерпретациите бяха, че гръцкият работник пие узо, яде на корем и е изключително мързелив, поради което е натрупал тези дългове. Нали ни е ясно, че, ако да речем, г-н Хампарцумян вземе едни големи кредити, след това ги трансформираме в държавни такива и ние започнем да ги плащаме, най-вероятно от Германия ще се зададат критики, че ядем твърде много и прекаляваме с пиенето на ракия,“ каза Ваня Григорова. И подчерта, че всъщност влизането в еврозоната стимулира взимането на кредити, макар да ни убеждават в обратното.

Григорова разказа, че в Икономическия и социален съвет, в който членува, в момента се изготвя становище за ефектите върху инфлацията, доходите и възможността за икономически растеж на България, ако влезем в еврозоната. Там са били повдигнати въпросите за рисковете при евентуално трансформиране на частен дълг в държавен. Отговорът на експертите, които пишат становището, бил, че вече има приет механизъм, който да предотвратява това. Става дума за фонд, който да гарантира, че частните кредити няма да се трансформират в държавни. Според Григорова обаче въпросният фонд бил изключително малък и го сравни със създадения у нас фонд, който трябваше да е гарант срещу лошите кредити, но бе недостатъчен, за да се справи с краха на КТБ, и

тогава пак държавата трябваше да тегли кредит, за да изплати влоговете на гражданите там. Григорова изрази опасения, че именно това изкривяване, което ще съпровожда и влизането ни в еврото, не се коментира широко в българското общество, а би трябвало. Защото освен да връщаме дългове, ще трябва да понасяме и упреци, че сме били твърде разточителни.

Тя спомена Варуфакис и записите, правени и разгласени от него, на които се чуват откровените разговори, водени в Тройката около гръцката криза. И после, тъкмо защото е разобличил цинизма и лицемерието на евроинституциите, водещи до задлъжняване на държавите и обществата, не те, а той се оказа атакуван за некоректно поведение.

Григорова се позова и на изследване, което сочи, че към 2017 г. само две страни от учредителките на еврозоната имат нарастване на БВП след въвеждането на общата европейска валута – Германия и Нидерландия. А Италия и Франция дори намаляват своя БВП.

Тя призна, че наистина още с присъединяването на България към ЕС е предвидено страната ни да влезе и в еврозоната. Но не е посочен срок кога да стане това. Григорова подчерта: „Така, както има държави, които изобщо не бързат и се канят години наред да прекарат в чакалнята на еврозоната, така и ние бихме могли да изчакаме, докато ЕС да придобие човешки облик. Защото в момента това далеч не е общност от държави, които си помагат”.

Тя отново припомни гръцкия пример, при който южната ни съседка не получи реална помощ, а на гражданите там беше спряна възможността да теглят собствените си пари от банкоматите – за да се обърнат срещу правителството си и то да бъде принудено да приеме „спасителен план”, водещ към още по-голямо задлъжняване. След което бяха орязани заплати и пенсии, скочи безработицата и т. н. Григорова нарече това поведение „камшик за тези, които не слушат и които са в периферията”. Тя нарече „много добра формулировка” споменатата от Ханес Хофбауер „периферна интеграция”, защото наистина не може да има пълноценна интеграция, след като тя не засяга и социалната сфера. Обърна също така внимание, че много се говори за конкурентоспособността на

производството, но почти не се споменава ниската конкурентоспособност на трудовия пазар тъкмо в „периферията“.

Григорова изтъкна, че според нея ключовият въпрос е в доверието. Ако имаше такава и хората у нас смятаха, че с влизането в еврозоната наистина ще бъдат чути, интересите им ще бъдат удовлетворени и ще бъдем поставени наравно с другите членки, нямаше да съществуват всички сегашни резерви към това присъединяване. „За съжаление обаче видяхме, че ключовите политики не се определят от гражданите, нито от техните интереси,“ посочи Григорова.

Тя спомена също и скрупулите в самата Еврокомисия спрямо влизането на България в еврозоната, защото там ни възприемат като твърде бедни и способни да разклатим еврото. „Ние наистина сме твърде бедни. Нашите публични системи са обезкървени – здравеопазване, образование, социални услуги. Ние трябва да постигнем някакъв наистина стабилен минимум, но значително над нашия, какъвто е сега, така че членовете на еврозоната, приемайки ни, да са сигурни, че няма да станем веднага държавата, нуждаеща се от подкрепа,“ посочи Ваня Григорова.

Доц. Григор Сарийски изрази в началото на изказването си благодарност към организаторите на дискусиата, които са дали възможност да се чуят и критичните мнения относно присъединяването на България към еврозоната. Той подчерта несъгласието си с тезите на привържениците на това присъединяване, които твърдят, че почти няма разлика между него и валутния борд, в който сме и сега. Доц. Сарийски обърна внимание на съществената разлика, че валутният борд може да бъде и отменен със суверенно решение на българския парламент. „Независимата валута е суверенитет. Еврото е отказ от суверенитет,“ подчерта доцентът от Института за икономически изследвания на БАН. Той изтъкна, че това влиза и в противоречие и с българската конституция, което според него е ключов въпрос.

„Ние в момента имаме нотариален акт за валутата си. Опитват се да ни убедят, че нямаме нужда от това. Щели да отпаднат банковите такси за превалутиране? Но нека никой не се съмнява, че банките ще въведат други такси,“ каза доц. Сарийски.

За Европейския стабилизационен механизъм (ESM) пък отбеляза, че той противоречи на Договора за ЕС, в който е записано, че никой от членовете не може да бъде спасяван за сметка на другите. Доцентът се спря на още серия проблеми, които еврото неизбежно ще донесе и на банковия сектор, и на гражданите, като многократно се позова отново на гръцкия пример.

Дискусията завърши с оживен диалог между лекторите и залата, откъдето бяха зададени многобройни въпроси.

ДА ЗАПАЗИМ БЪЛГАРСКИЯ ЛЕВ

ДВИЖЕНИЕ „23 СЕПТЕМВРИ“

ДВИЖЕНИЕ „23 СЕПТЕМВРИ“
septemvri23.com; septemvri23@abv.bg